

Årsmelding 2010

Krisesentersekretariatet

Org. nr. 971 382 325
Storgata 11 0155 Oslo
Mobil : 90 57 91 18
Telefaks: 23 01 03 01
E-post. tsm@krisesenter.com
Web: www.krisesenter.com

Forord

Krisesentersekretariatet er en paraplyorganisasjon for de fleste krisesentrene i Norge og har vært talerør for voldsutsatte kvinner og deres barn siden 1994. I 17 år har vi lyttet og lært av de som har vært rammet av volden og de ansatte på krisesentrene som har bistått kvinnene. Vi har videreformidlet deres historier, opplevelser, tanker og ønsker til samfunnet.

Deres erfaringer og kunnskap om vold er blitt omdannet til politikk og slik bidratt til endringer gjennom våre krav, høringssvar, dialogmøter med myndigheter og kommentarer i media. Synliggjøringen og de bedre rettighetene har åpnet for at stadig flere voldsutsatte kvinner har turt å bryte ut av voldelige forhold og be om hjelp. Sårbare grupper trenger et talerør, Det krever mye tid og hardt arbeid for å få myndighetenes oppmerksomhet på et område hvor manglende handling kan bety en forskjell på liv eller død!

Hvilke resultater har vi fått i 2010. Jo, det er avsatt midler til å utrede de samfunnsøkonomiske konsekvensene av menns vold mot kvinner og barn. Dette var kravet fra LO og Krisesentersekretariatet under den internasjonale kampanjen i 2009. Ved å få innsikt i de samfunnsmessige kostnadene håper vi at politikere og andre beslutningstakere får et bedre grunnlag for sine disponeringer og tiltak for å bekjempe menns vold mot kvinner. Parallelt vil dette også gi en større forståelse for voldens konsekvenser og alvor.

Vi har siden 2004 stilt krav om at gebyret som voldsutsatte kvinner med minoritetsbakgrunn, gift med norske menn, må betale når de søker opphold på selvstendig grunnlag må fjernes. 6 års kamp, men nå er gebyret borte.

Vi klarte å "skrike" til oss 15. millioner kroner ekstra i tilskudd til krisesenterdrift for 2011. Dette til tross for at det er kommunenes ansvar å bevilge midler til krisesentrene.

Endringer som styrker de voldsutsatte er positivt, og vi skal sammen arbeide for kvinner og barns menneskerettigheter.

Da Regjeringen 1. januar 2010 innførte en ny lov som skulle regulere og garantere et tilbud til utsatte for vold i nære relasjoner, krisesenterloven, var våre forhåpninger høye. Det er derfor vi i mismot og med skuffelse nå innser at denne loven ikke synes å ha positiv innvirkning for voldsutsatte kvinner, slik vi hadde håpet. En av de viktigste årsakene er endringen i finansieringsordningen. I lovendringen har Regjeringen fritatt seg selv fra det viktige direkte økonomiske hovedansvaret de hadde tidligere. Nå har hver enkelt kommune fått alt økonomiske ansvar for å gi voldsutsatte et tilbud om hjelp.

Kommunene har stramme budsjetter, og flere sentre er varslet om at medlemskap i en interesseorganisasjon, som fremmer de voldsutsattes sak, ikke lar seg bake inn i budsjettet. Resultatet er at flere av krisesentrene nå melde seg ut av Krisesentersekretariatet.

Vi søkte Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet om offentlige midler til drift av Krisesentersekretariatet i juni i år. Ved årets slutt hadde vi ikke fått noe svar.

Vold i familien er fortsatt et komplisert og tabubelagt tema, og de som er utsatt roper sjeldent høyest. De må ikke bli glemt eller fortiet.

Uten Krisesentersekretariatet vil et talerør for brukerne av krisesenteret forsvinne.

Daglig leder Tove Smaadahl

Tove Smaadahl

FORORD	2
ORGANISASJONEN	5
ISLAND DELTE UT SOLIDARITETSPRIS TIL NORSKE KRISESENTERKVINNER	6
ETISK RÅD	6
STYRET	7
INTERNE MØTER I 2010 (2011)	7
EKSTERNE MØTER I 2010	7
ÅRSMØTE OG FAGDAG I 2010	7
ORGANISATORISK	8
ØKONOMI	9
FOND	9
PROSJEKTER	9
ROSA-PROSJEKTET	9
PROSJEKT ” SCARS IN MY HEART”	10
ADORA-PROSJEKTET	10
SEKRETARIATET	11
ADMINISTRASJON/MEDLEMMER	11
STATISTIKK	11
NYHETSBREV	12
INFORMASJONSMATERIELL, KAMPANJER OG ARRANGEMENT	12
SKOLEKAMPANJEN ”VENDEPUNKT”	12
INTERNASJONAL KAMPANJE	13
BOKPROSJEKTET	13
NY BROSJYRE	14
”EKTE KJÆRLIGHET ER FRI FOR VOLD”	14
JULEKORT KAMPANJEN	14
WWW.KRISESENTER.COM	15
WWW.ROSA-HELP.NO	15
RAPPORTER	16
POLITISK ARBEID	16
RESULTATER	17
MEDLEMSSENTRE	17
KONFERANSER, SEMINARER OG UNDERVISNING	18
SAMARBEID OG NETTVERK	18
LIKESTILLINGS- OG DISKRIMINERINGSOMBUDETS BRUKERUTVALG	19
REFERANSEGRUPPER	19

KRISESENTERSTATISTIKK	19
ARBEID OG VOLD	20
”ET HJEM FOR OSS – ET HJEM FOR DEG...”	20
ENDRING I BRUKERSAMMENSETNINGEN PÅ KRISESENTERNE	20
PÅGÅENDE ARBEID	21
KRISESENTERSEKRETARIATET ER MED OG SKRIVER SKYGGERAPPORT TIL FNs KVINNEKONVENSJON	21
SAMARBEID MED FORSKERE OG STUDENTER	21
HØRINGER	21
MEDIA	22
INTERNASJONALT ARBEID	22
BESØK FRA ANDRE LAND	22
DELTAGELSE PÅ KONFERANSER	23
NORDISKE KVINNER MOT VOLD 2010 PÅ ISLAND	24
INTERNASJONALE PROSJEKTER	25
MASIMANYANE WOMEN SUPPORT CENTRE	25
SAMMENDRAG	26

Organisasjonen

Krisesentersekretariatet ble etablert i 1994, og er en medlemsorganisasjon for 33 krisesentre. Sekretariatet arbeider samfunnspolitisk og faglig i forhold til kvinner og deres barn utsatt for menns vold, og fungerer som et bindeledd mellom krisesentrene og offentlige myndigheter, kvinneorganisasjoner, forskningsmiljøer, studenter og samfunnet for øvrig.

Krisesentersekretariatet blir drevet av en medlemskontingent basert på en liten prosentvis del av krisesentrenes totale budsjett.

Et av målene for Sekretariatet er å synliggjøre krisesentrenes arbeid og styrke kvinner og barns rett til et liv uten overgrep.

Krisesentersekretariatet arbeider ut fra Krisesenterbevegelsens plattform vedtatt på Landskonferansen i 1982 og revidert i 2010

(Boks 1):

”Seksuell trakassering, vold, voldtekt, incest, trusler, kjønnslemlestelse, tvangsekteskap, pornografi, prostitusjon, handel med kvinner og drap er ord som beskriver de største kriminelle handlinger som begås mot kvinner og barn.

Menns vold mot kvinner er et hinder for likestilling mellom kjønnene og en krenkelse av kvinners menneskerettigheter.

Vi ønsker derfor å angripe et hvert forhold i samfunnet som legitimerer, underbygger og opprettholder menns vold mot kvinner, både på samfunns-, gruppe- og individnivå.

Arbeidet på krisesenteret er basert på likeverd og respekt, demokrati, humanisme og feminisme. Vi arbeider på et politisk og livssynsnøytralt grunnlag. Kvinner enes i kampen mot alle former for diskriminering og undertrykking av kvinner.

Ved siden av drift av det enkelte krisesentre, skal vi påvirke samfunnet til å endre syn på menns vold mot kvinner ved blant annet å drive informasjonsarbeid, systematisk registrering, og følge opp aktuelle saker i pressen og bearbeide holdninger.

Vi skal opprettholde kontakten mellom krisesentrene og i størst mulig grad støtte hverandre i felles saker.

Boks 1: Krisesenterbevegelsens plattform vedtatt på Landskonferansen i 1982 og revidert i 2010.

Organisasjonen skal gjennom sitt arbeid påvirke samfunnet til å endre sitt syn på menns vold mot kvinner og barn gjennom å følge opp og ta tak i lover og retningslinjer som er ment å ivareta kvinners rettsikkerhet, samt legge press på offentlige myndigheter gjennom direkte henvendelser og lobbyarbeide.

Sekretariatet svarer også på høringer fra de forskjellige departementene. I tillegg koordinerer og videreformidler sekretariatet det store mangfoldet av reaksjoner som kommer både fra lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt plan. Sekretariatet utarbeider også pressemeldinger, informasjonsmateriell og rapporter, og er med på å profilere krisesentrenes arbeid utad. Parallelt jobbes det med å skape et tverrfaglig nettverk som på sikt både kan være premissleverandører og givere av ny og bredere innsikt i problemstillingen.

Krisesentersekretariatet er medlem av Forum for kvinner og utviklingsspørsmål (FOKUS) som består av 77 kvinneorganisasjoner og kvinneutvalg i politiske partier, fagforbund, solidaritets- og bistandsorganisasjoner. FOKUS er et samarbeidsorgan mellom kvinneorganisasjonene i deres internasjonale arbeid, en bistands- og prosjektorganisasjon, et kompetanse- og ressurscenter i internasjonale kvinnespørsmål og en informasjonsaktør.

Vi deltar også på internasjonale konferanser, og gjennom flere nettverk og prosjekter deler vi erfaring og kompetanse som hvert enkelt land har opparbeidet seg rundt tematikken.

Årsmeldingen for Krisesentersekretariatet gir en kort oversikt over det arbeidet som er utført av organisasjonen. Arbeidet skjer i nært samarbeid med styret for Krisesentersekretariatet. Årsmøtet er organisasjonens høyeste organ.

ROSA-prosjektet, som blir drevet av Krisesentersekretariatet, har utarbeidet egen årsrapport om arbeidet og aktivitetene i 2010.

Island delte ut solidaritetspris til norske krisesenterkvinner

Under konferansen Nordiske Kvinner mot Vold på Island 22. – 23. oktober ble flere kvinner hedret med ulike priser for sitt arbeid mot menns vold mot kvinner av Stigamot.

Fra Norge mottok både enkeltpersoner og krisesentre solidaritetspris for sitt arbeid for å gi islandske kvinner på flukt et trygt sted å bo, og en uvurderlig hjelp.

”Krisesentrene i Norden gir sikkerhet og omsorg for tusenvis av kvinner og deres barn som er flyktninger i eget land. Det hender at forfulgte kvinner må flykte over landegrensene for å sikre liv og helse. Dermed representerer krisesentrene også et uvurderlig nettverk for trusselutsatte kvinner og deres barn.

Med stort hjerte og en unik rettferdighetssans og mot har krisesentrene i Norge vært en viktig støttespiller for Stigamots kvinner på flukt” sa talskvinne Gudrun Jonsdottir, da hun overleverte Solidaritetsprisen 2010 til norske krisesenterdamer.

På dette bildet: Tove H. Versland, Guri Wold, Dorit Otzen, Tove Smaadahl, Gagn Kynferðisofbeldi, Edda Jonsdottir, Guðrún Jónsdóttir, Sigrún Pálína Ingvarsdóttir og Anna Bentína Hermansen

Etisk råd

Etisk råd skal, med utgangspunkt i vedtatte etiske retningslinjer for Krisesentersekretariatet, bidra til å sikre høy etisk bevissthet blant medlemmene i organisasjonen, blant annet ved å drøfte problemstillinger og dilemmaer knyttet til etikk og omdømme.

Etisk råd, som består av både interne og eksterne medlemmer.

**ETISKE
RETNINGSLINJER**
For krisesentre tilknyttet Krisesentersekretariatet

Etisk råd har bestått av følgende medlemmer i 2010:

Leder: Jane Dullum, Institutt for kriminologi og rettssosiologi ved Universitetet i Oslo

Rådets øvrige medlemmer er:

Wanja J. Sæther, Bodø Krisesenter
Tove Hægg Versland, Vest-Agder Krisesenter
Tore Frost, Institutt for filosofi, ide- og kunsthistorie og klassisk språk, Blindern, Oslo
Heidi Olden Eng, Gjøvik Krisesenter

Varamedlemmer:

May Uteng, Midt-Troms Krisesenter

Sekretær:

Informasjonsrådgiver Lone Alice Johansen ved Krisesentersekretariatet, er rådets faste sekretær.

Etisk råd har ikke fått inn noen klager i løpet av året, og har dermed ikke gjennomført noen møter.

Styret

Styret innehar arbeidsgiveransvaret for de ansatte og det overordnede økonomiske ansvaret for organisasjonen. Det er utarbeidet egne retningslinjer for styrets mandat og funksjon. Representanter + personlig vara blir valgt for to år av gangen under årsmøtet. Styret har i år 2010 bestått av følgende personer med vara (Boks 2)

Region Sør-øst (2)

Styreleder: Kari Mette Fjell
Indre Østfold Krisesenter
Varamedlem: Heidi Olden Eng
Gjøvik Krisesenter

Medlem: Anne Lise Yggeseth
Aust-Agder Krisesenter
Varamedlem: Unni Kiil
Krisesenteret i Moss IKS

Region Nord (2)

Medlem: Ragnhild Forså
Mosjøen Krisesenter
Varamedlem: May Uteng
Midt Troms krisesenter

Medlem: Gunn Andersen
Alta krisesenter
Varamedlem: Wanja Sæther
Bodø krisesenter

Region Vest (1)

Medlem: Audhild Øyaas
Orkdal og omegn Krisesenter
Varamedlem: Grethe Simonsen
Sunnhordland krisesenter

Boks 2: Oversikt over kontaktutvalgets medlemmer med vararepresentanter i 2010.

Interne møter i 2010 (2011)

Styret har avviklet følgende møter i 2010/11:

18. og 20. januar	Oslo
8. - 9. juni	Oslo
23. - 25. august	Larkana
9. -10. februar (2011)	Oslo

Medlemmer av organisasjonen har i løpet av 2010 innkalt og gjennomført tre interne møter med daglig ledere og dagarbeidere om krisesentrenes organisering og finansiering i forbindelse med innføringen av krisesenterloven som ble iverksatt i 2010.

Eksterne møter i 2010

Styrets medlemmer har også vært representert på møter i departementer og direktorater, samt eksterne råd, referansegrupper og utvalg.

Årsmøte og fagdag i 2010

Årsmøtet og fagdagen ble arrangert 26. og 27. april på Thon Hotel Arena i Lillestrøm.

Årsmøtet ble åpnet av daglig leder Tove Smaadahl. Hennes innlegg hadde fokus på samfunnets manglende krisesentertilbud til kvinner utsatt for vold med rus- og/eller psykiatriproblematikk.

Daglig leder av Sekretariatet gikk gjennom årsmelding, reviderte regnskaper og budsjett som ble godkjent.

Årsmøtet berømmet Sekretariat for ryddig og oversiktlig årsrapport. Det ble gitt ros for godt og omfattende arbeid både i ROSA-prosjektet og ved Sekretariatet.

Under behandlingen av innkomne saker fikk styrets forslag om endringer av språk og begrepsbruk av både plattformen og vedtektene godkjenning.

Årsmøtet vedtok styrets resolusjonsforslag som stilte krav om at kommunene må nå være sitt ansvar bevisst i henhold til å tilrettelegge et likeverdig krisesentertilbud til voldsutsatte kvinner med rus- og/eller psykiatriproblematikk. Det ble også stilt krav om at sentrale myndigheter må sette tematikken på dagsorden slik at de mest sårbare og diskriminerte kvinnene i samfunnet får beskyttelse, hjelp og oppfølging. Resolusjonsforslaget fikk i ettertid skriftlig støtte fra Likestillings- og diskrimineringsombudet.

Fagdagen hadde hovedfokus på utfordringene i forbindelse med lov om kommunale krisesentertilbud og finansieringen gjennom rammetilskudd til kommunene fra 2011. Seniorrådgiver Sissel Ferstad fra kommunal og regionaldepartementet, informerte hvordan rammetilskuddet beregnes og fordeles for den

enkelte kommune. Indre Østfold og Sogn og Fjordane kriesesenter synliggjorde de store forskjellene som endringen av inntektene til drift av kriesesentrene vil innebære. Særlig for de fylkene som har flere kriesesentre. Dette innebærer at det sannsynligvis vil bli nedleggelse av noen sentre.

Rådgiver Astrid Bergmål fra Barne-, likestilling – og inkluderingsdepartementet, informerte om presiseringen knyttet til lov om kommunale kriesesentertilbud. Loven sier at det er brukerne som avgjør hvilket kriesesenter de ønsker å benytte. Den samme tolkningen legges til grunn for ofre for menneskehandel.

Direktør Bjørg Ravlo Rydsaa, ved KS Bedrift, kom med konkrete tiltak på hvordan jobbe opp mot kommunene for å sikre god finansiering til drift av kriesesenteret.

Rapporter viser at det er en stor utfordring å nå ut med informasjon om kriesesentertilbudet til voldsutsatte. I den anledning ble Ruth Marie Donovan fra Make@change invitert til å holde innlegg om viktige faktorer for å markedsføre kriesesentertilbudet. Hun belyste også viktigheten med gode hjemmeside, og bruk av andre sosiale medier.

Organisatorisk

Kari Mette Fjell har som styreleder hatt personal og HMS for året.

Styret har behandlet 21 saker i 2010. I tillegg til å arbeide ut fra styrets gitte mandat, er det blitt utarbeidet et strateginotat i arbeidet for å få støtte på Kriesesentersekretariatets søknad om til midler til offentlig drift av organisasjonen. Styret mente det parallelt er viktig at medlemmene markedsfører viktigheten av å være medlem av Kriesesentersekretariatet overfor kommunene. Styret fremmet derfor forslag til argumentasjon som kan brukes til dette arbeidet i tillegg til Sekretariatets mandat.

Lone Alice Johansen, ble ansatt av styret som vikar i stillingen som informasjonsansvarlig ved Sekretariatet for året for 2010.

Styret har det overordnede ansvaret for gjennomføringen av ROSA prosjektet. Ut fra mandat fra Justisdepartementet (JD) har

styret behandlet rapporter som skal sendes til statssekretærutvalget, og de ansatte ved prosjektet har deltatt med orientering om prosjektets framdrift og erfaringer, samt disponeringen av budsjettet på styremøtene.

For å beholde kontinuiteten og kunnskapen i ROSA vedtok styret at Maya Brenna Nielsen, etter eget ønske, skal fortsette i prosjektet i 2010 med stillingsbenevnningen informasjonsrådgiver.

Mildrid Mikkelsen ble i 2010 ansatt som fast leder av ROSA.

Styret har også arbeidet aktivt i henhold til utfordringene rundt kriesesentrenes finansiering når det statlige tilskuddet blir lagt inn i rammetilskuddet til kommunene fra 2011.

Det har vært gjennomført møter med ulike politikere på Stortinget og politiske partier hvor det er blitt synliggjort de negative konsekvensene av omleggingen av finansieringen. Gleden var nok stor da Finanskomiteen på Stortinget bevilget et engangstilskudd 15 mill for 2011. Kunngjøringen av de ekstra midlene ble kunngjort på en pressekonferanse på Moss kriesesenter.

Fra pressekonferansen på Moss kriesesenter. Foran fra v: leder på Moss kriesesenter Unni Kiil, Anne Lise Gjøstøl, Østfold SV, Irene Johansen, Østfold AP og medlem av finanskomiteen, Inga Marthe Torkildsen, SV og medlem av finanskomiteen Bak fra v: Tove Smaadahl, kriesesentersekretariatet, Johan Grimstad, Østfold SP

Styret har sammen med Sekretariatet planlagt og fordelt ansvarsoppgaver for årsmøte og fagdagen i 2011.

Økonomi

Sekretariatets regnskapsfører er Lauritzen Regnskap A/S. Geir Bakke er Sekretariatets statsautoriserte revisor som reviderer Sekretariatets regnskap, fond prosjekter. Medlemmer av Kriesentersekretariatet har gjennom kontrakt forpliktet seg til å betale 1,5 % av totalt budsjett for året i kontingent, med en øvre grense på kr. 80 000. I tillegg til medlemskontingenten har Sekretariatet søkt, og fått innvilget midler fra Politi- og justisdepartementet (JD), Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (BUFDIR) og NAV.

Midlene fra JD har gått til å trykke opp flere, samt administrere pakking og utsendelse av brosjyren med informasjon om juridiske rettigheter og bistand for personer utsatt for vold og overgrep som ble utarbeidet i 2008. JD har gjennom søknad innvilget midler til drift av ROSA. Sekretariatet fikk også midler til å trykke opp flere hefter av "Hjelperens rolle" fra JD og BUFDIR.

Gjennom NAV og JD ble det innvilget midler til yrkesopplæring og arbeidstrening innen kosmetikk og neglepleie til kvinner utsatt for menneskehandel. ADORA-prosjektet er et samarbeidsprosjekt mellom Tone Lise Akademiet A/S og Kriesentersekretariatet.

JD har bidratt med midler til oversetting av tiltaket "Kvinner i Rosa" til engelsk. "Scars in my heart" er en nettutstilling med intervjuer av 11 kvinner som har vært utsatt for menneskehandel og fått hjelp gjennom ROSA.

For å administrere prosjektarbeidet i Sør-Afrika, har vi mottatt midler gjennom FOKUS.

Organisasjonen har i løpet av året mottatt kr 309 500 i gaver som er avsatt på ulike fond. Fra Norsk Tjenestemannslag fikk vi kr. 84 000, Norske Shell kr 200 000, Fagforbundet 25 000, Soroptimistene på Nordstrand kr 4000 og penger fra privatpersoner. I tillegg fikk Kriesentersekretariatet kr. 832 682 fra

GjensidigeStiftelsen som skulle brukes til å skape en god jul for barn på kriesentrene.

Fond

Kriesentersekretariatet administrerer fire ulike fond. Dette er midler som er gitt gjennom aksjoner, priser og gaver fra bedrifter, ulike forbund og enkeltpersoner.

Det er utarbeidet statutter og mandat for bruken og administrering av fondene.

Bruken av midlene blir rapportert til styret og regnskapene blir revidert. Revidert resultatregnskap fra fondene blir også lagt fram på Kriesentersekretariatets årsmøte til godkjenning.

- Fond for sosiale tiltak for barn som bor på kriesentrene. På fondets konto står pr. 12.01.2011 kr. 206 192,-
- Fond for sosiale tiltak for kvinner som bor på kriesentrene står det på fondets konto pr 31.12.2010 - kr. 140,66. Underskuddet blir dekket av rentene på fondskontoen.
- Fond for sosiale tiltak for å bedre livskvaliteten til ofre for menneskehandel. På fondets konto står pr. 31.12.10 kr. 31 367,-
- Mørk fondet er midler som ble gitt organisasjonen i 2008. Midlene skal brukes til informasjonstiltak. På fondets konto står pr 31.12.10 kr. 611 572,50

Prosjekter

ROSA-prosjektet

Etter søknad ble Kriesentersekretariatet i 2005 gitt mandat av Justis- og politidepartementet til å gjennomføre et prosjekt, ROSA, der formålet er å koordinere sikre oppholdssteder med tilgang til nødvendig bistand og informasjon til kvinner utsatt for menneskehandel, samt gi veiledning og informasjon overfor de ansatte på bostedene. I regjeringens handlingsplan "Sammen mot menneskehandel" 2011 – 2014,

som ble lagt fram desember, er det lagt opp til en forlengelse av driften av ROSA.

Krisesentersekretariatet ansatt to personer i 100 % stillinger til å drive ROSA.

Det ble inngått en samarbeidsavtale med Oslo krisesenter i 2010 som betjener krise- og informasjonstelefonen ettermiddag, natt og helg.

41 kvinner har tatt imot beskyttelse og bistand fra krisesentrene dette året. Det er utarbeidet en egen rapport med statistikker og om arbeidet i ROSA i 2010.

Prosjekt ” Scars in my heart”

Helse og Rehabilitering innvilget etter søknad fra Krisesentersekretariatet i 2008 midler til prosjektet ”Kvinner i menneskehandelen”. Målet var å dokumentere situasjonen til kvinner i Norge som har blitt utsatt for menneskehandel ut ifra deres egne erfaringer.

Prosjektet er gjennomført i samarbeid med Informasjons- og dokumentasjonscenter for kvinne- og kjønnsforskning (KILDEN).

I tillegg har KILDEN laget en nettutstilling med livshistoriene til elleve kvinner fra ti forskjellige land. Nettutstillingen ble i 2010 oversatt til engelsk med støtte fra Justisdepartementet.

Adora-prosjektet

Krisesentersekretariatet har i samarbeid med TL-Design fått midler fra NAV og Justisdepartementet for å gjennomføre utdanning i negledesign og make-up for kvinner utsatt for menneskehandel som er i ROSA. 18 kvinner har deltatt i prosjektet i

2010. Mer informasjon om prosjektet i årsrapport fra ROSA. Det er i tillegg utarbeidet egen rapport om prosjektet for året fra TL-Design.

Sekretariatet

Administrasjon/medlemmer

I 2010 ble Kriesesentersekretariatet drevet av medlemskontingent fra 34 kriesesentre. I boks 3 finnes en oversikt over alle medlemssentrene. I tillegg driver organisasjonen ROSA som er finansiert med midler fra Justisdepartementet

Sekretariatets kontorer ligger i Storgata 11, 0155 Oslo. Organisasjonen har fire personer ansatt i 100 % stillinger, med stillingsbetegnelsen daglig leder, informasjonsansvarlig og prosjektleder og informasjonsrådgiver.

Boks 3: Kriesesentersekretariatets medlemmer i 2010

1. Aust-Agder kriesesenter for kvinner
2. Betzy kriesesenter
3. Bergen kriesesenter
4. Bodø kriesesenter
5. Gjøvik kriesesenter
6. Haugesund og omegn kriesesenter
7. Harstad kriesesenter
8. Indre Østfold kriesesenter
9. Kongsberg kriesesenter
10. Kriesesenteret for kvinner i Sunnhordland
11. Lofoten kriesesenter
12. Midt Troms kriesesenter
13. Mosjøen kriesesenter
14. Moss kriesesenter
15. Narvik kriesesenter
16. Nord-Trøndelag kriesesenter
17. Odda og omland kriesesenter
18. Oslo kriesesenter
19. Orkdal og omegn kriesesenter
20. Romerike kriesesenter
21. Sauda kriesesenter
22. Samiske krise- og incestsenter
23. Sogn og Fjordane kriesesenter
24. Sunnmøre kriesesenter
25. Stavanger kriesesenter
26. Sør Helgeland kriesesenter
27. Trondheim kriesesenter
28. Tromsø kriesesenter
29. Vest Agder kriesesenter
30. Vesterålen kriesesenter
31. Vest Finnmark kriesesenter
32. Vest-Finnmark kriesesenter i Alta
33. Vestfold kriesesenter
34. Voss kriesesenter

I 2010 hadde kontoret 2269 registrerte henvendelser. Henvendelsene er fra kriesesentre, offentlige etater, journalister, studenter, advokater, forskere, andre organisasjoner i inn - og utland, enkeltpersoner m.m. På grunn av den store arbeidsmengden på kontoret blir ikke brev, faks og e-post kategorisert. Fra denne registreringen ligger det derfor henvendelser både fra offentlige etater, enkeltpersoner, medlemmer osv. De registreringene som er registrert i kategorier, er bare telefonhenvendelser (tabell 1).

Kategori År	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Medlemssentre	333	347	332	347	344	317	449	458	355
Andre sentre	28	23	30	26	18	14	10	14	12
Forskere/ studenter	51	70	51	41	45	46	52	37	33
Myndigheter	136	114	109	94	114	103	105	79	94
Organisasjoner	102	112	122	133	74	64	77	92	64
Journalister	303	342	246	299	279	315	276	354	231
Andre land	42	45	36	44	24	28	36	39	35
Brev	320	236	277	348	386	306	404	354	271
E-post	825	894	791	898	899	865	941	1085	930
Faks	51	53	98	34	51	45	49	43	42
Advokater/ politi	37	53	29	28	19	24	25	25	21
Privatpersoner	122	122	120	154	101	103	164	108	71
Andre							25	33	10
Sum	2350	2411	2241	2446	2354	2230	2588	2696	2169

Tabell 1: Oversikt over antall henvendelser til Kriesesentersekretariatet 2002-2010.

Statistikk

Kriesesentrene er i dag, gjennom Rundskriv Q-1/10, forpliktet til å bruke felles registreringskjemaer for hver enkelt bruker.

Fra for 2010 har Sentio Research AS, på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (BUFDIR) innhentet elektronisk hvert enkelt registreringskjema fra alle kriesesentrene. Sentio Research AS vil utarbeide og publisere en felles statistikkrapport for 2010 på bakgrunn av de innsamlede statistikker.

Nyhetsbrev

Krisesentersekretariatet anser informasjon til medlemmene som en meget viktig del av arbeidet i organisasjonen. Sekretariatet har gitt ut 2 større interne Nyhetsbrev, og informasjonsansvarlig sitter som ansvarlig redaktør. Nyhetsbrevet tar opp aktuelle saker som angår medlemssentrene arbeid, lovendringer, debatter om temaer relatert til menns vold mot kvinner og deres barn, referater fra sentrale møter og konferanser, innlegg fra andre organisasjoner og fra medlemssentrene. Nyhetsbrevet formidler også informasjon om relevante kurs og nye bøker, rapporter og tidsskrifter.

Nyhetsbrevene har vært utgitt med fokus på ulike temaer i 2010, et om utfordringene i henhold til Krisesenterloven, samt et temanummer om voldtekt.

Sekretariatet har også i løpet av året sendt ut relevante rapporter, veiledere, samt informasjon om lovendringer, utlysning av midler, forslag til lovendringer, høringer, tiltak, pressemeldinger, kampanjemateriell, samt nyheter som har stor betydning for arbeidet på krisesentrene.

Informasjonsmateriell, kampanjer og arrangement

Skolekampanjen "Vendepunkt"

Tonna Brix og Krisesentersekretariatet fikk innvilget midler fra GjensidigeStiftelsen til å gjennomføre en kampanje der målet var å bevisstgjøre barn og unge om hvilke instanser som kan yte hjelp, samt bidra til å fjerne tabuer rundt vold i hjemmet. Kampanjen har som mål å endre holdninger og virke voldsforebyggende.

I 2009 og 2010 har Tonna Brix gjennomført 80 foredrag og konserter for ca 7000 personer.

Tonna Brix, ved Hakan Pandul og Kenneth Holt, viser hvordan musikk og kunst kan være både sterke virkemidler og hjelpemidler i arbeidet mot vold mot kvinner og barn.

For sitt arbeid mottok Tonna Brix

GjensidigeStiftelsens Vandreløst for 2010. Under tildelingen ble det påpekt at kampanjen "Vendepunkt" både hadde virket forebyggende, utviklende, aktivitetsskapende og samfunnsbyggende.

Rapport over tiltaket er utarbeidet i januar 2011. Krisesentersekretariatet anser skolekampanjen som svært vellykket.

Internasjonal kampanje

Hva gjør du?

-var tittelen på årets internasjonale kampanje mot menns vold mot kvinner. Under årets aksjon ble satt fokus på menn og menns rolle i voldsforebygging. Det er viktig at menn sier i fra at vold mot kvinner ikke er greit og at menn er gode forbilder i kjønnsrelatert trakassering og vold.

Årets aksjon var et samarbeid mellom LO, Ressurssenteret for menn (Reform), Hvitt bånd og Krisesentersekretariatet. Aksjonen gikk over hele landet i tidsrommet fra 25. november til 10. desember.

Til kampanjen ble det utarbeidet en plakat og et hefte med informasjon om omfang, voldens konsekvenser og tips om hva menn kan gjøre.

Målsettingen er at alle menn skal engasjeres seg i arbeidet mot vold mot kvinner og barn, både i privatliv og arbeidsliv

Alt materiell ble sendt ut til alle deltagende fagforbud og underliggende lokallag, samt medlemssentrene. Fra 25. november til 10. desember ble det aksjonerte på ulike måter rundt i landet. Alt materiell ble også publisert på hjemmesidene til deltagerne.

" Vi etterlyser menn som engasjeres seg i kampen mot menns vold mot kvinner og barn"

Bokprosjektet

"Nei til kjøp av sex og kropp!"

Daglig leder Tove Smaadahl ble invitert til å bidra med en artikkel i boka om Krisesenterbevegelsens kampen for å forby kjøp av seksuelle tjenester i Norge. Ifølge redaktørene, Trine Rogg Korsvik og Ane Stø (Ottar), viser boka at kvinnekamp nytter.

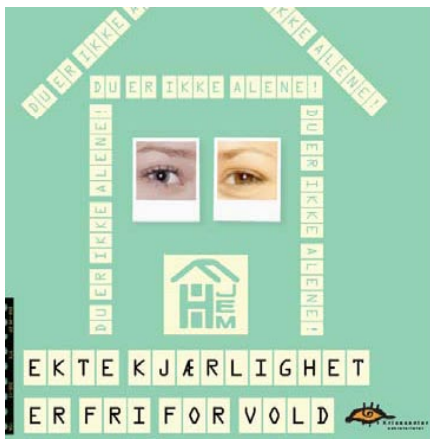
I boka forteller feministiske aktivister om kampen mot prostitusjon i Norden. Forfatterne representerer ulike deler av den feministiske bevegelsen: grasrotaktivister, lobbyister, hjelpeapparatet og etablerte politikere.

Redaktørene ønsker å avlive myter om at forbud mot kjøp av seksuelle tjenester ikke virker. Dessuten viser bokas forfattere hvordan feministisk kamp har ført til

lovendringer som slår fast at kvinners kropp er ikke skal være en salgsvare. Denne boka er en dokumentasjon på hva feminister har gjort og ment, samtidig som den kan bidra til å inspirere til videre kamp mot prostitusjon og vold mot kvinner. Boka egner seg for alle som er interessert i prostitusjonsproblematikk, sosiale bevegelser og feminisme. Både akademikere, politikere, sosialarbeidere og aktivister vil få ny innsikt etter å ha lest denne boka.

Ny brosjyre ”Ekte kjærlighet er fri for vold”

Styret ved Krisesentersekretariatet vedtok å utarbeide en ny brosjyre, der målet var å markedsføre krisesentrenes tilbud gjennom å bruke bilder fra krisesentrene, og minst mulig tekst. Tiltaket ble finansiert gjennom Mørk fondet, der mandatet sier at midlene skal brukes til informasjonstiltak. Alle medlemsentrene fikk brosjyren tilsendt vederlagsfritt.

Brosjyren er utviklet i tråd med NKVTS sin nye rapport ”Et hjem for oss, et hjem for deg – en studie av endringen av brukersammensetningen og bruk av krisesentrene” (Jonassen og Skogøy, 2010).

Rapporten avdekker at flere av brukerne hadde feilaktige oppfatninger om krisesentertilbudet før de kom til et senter. Før kontakten med krisesentrene hadde svært få kunnskap om at krisesentrene hadde et samtaletilbud som kan benyttes av voldsutsatte. Etter møtet med krisesenteret fikk kvinnene et annet, mer nyansert og mer positivt syn på tilbudet. Kontakten med krisesentrene utfordrer og modifierer stereotypier av «de andre» som bruker tilbudet, og mange får et nytt og mer positivt syn på innholdet i tilbudet og på andre brukere.

Krisesentrene står overfor store utfordringer i arbeidet med å nå fram til alle som har vært utsatt for et overgrep, og opplever situasjonen så vanskelig, skambelagt og smertefull at de ikke ber om hjelp. Målet med den nye brosjyren er at tilbudet krisesentrene gir skal bli bedre kjent både for folk flest, for potensielle brukere og for ansatte i hjelpeapparatet.

Julekort kampanjen

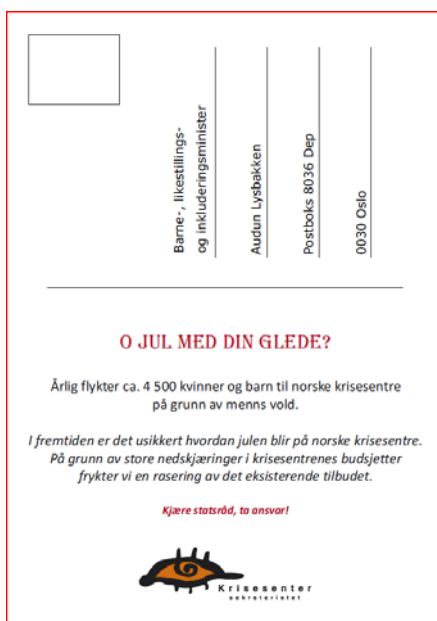
På daglig ledersamlingen i begynnelsen av desember ble det vedtatt at alle medlemmene skulle sende julekort til statsråd Audun Lysbakken. Dette med bakgrunn av de store konsekvensene endringen av finansieringen vil få for driften av mange av krisesentrene. Fra 2011 går den statlige finansieringen av krisesentrene inn i rammetilskuddet til

kommunene. De fleste krisesentrene har i den forbindelse fått signaler om nedskjæringer i sine budsjetter. Noen krisesentre er allerede lagt ned, flere ansatte er blitt oppsagt, og flere frykter nedleggelse på sikt.

Regjeringens intensjon gjennom lovpålegget var et helhetlig og kvalitetsmessig godt krisesentertilbud. Nå frykter vi rasering av det eksisterende krisesentertilbudet til voldsutsatte.

Med årets julekortkampanje ble det stilt krav om at statsråd i Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet Audun Lysbakken, tar ansvar og viser handlekraft.

Julekortets fremside ble tegnet av en jente på 9 år. Hun feiret jul med mamma på krisesenteret dette året.

www.krisesenter.com

Målet med organisasjonens hjemmeside er til en hver tid å oppdatere adresser og telefonnummer til det enkelte krisesenter, gi informasjon om kampanjer, og publisere rapporter, statistikker og pressemeldinger, samt offentlige utredninger og rapporter. Dette for at informasjon om tematikken skal være tilgjengelig for de utsatte, men også for studenter, journalsiter og andre. Mange, både offentlige etater, ulike departementer og organisasjoner, har linker til hjemmesiden. Statistikken viser 66 373 besøkende. Dette er en økning på ca 20 000 fra 2009. Til sammen var disse innom 1 099 962 sider på Krisesentersekretariatets nettsted de 12 siste månedene. Dette er en økning i underkant av 500 000 sider ut fra statistikken i 2009. Krisesentersekretariatet har et stort forbedringspotensiale på hjemmesiden, men dette har organisasjonen ikke hatt ressurser til i 2010.

www.rosa-help.no

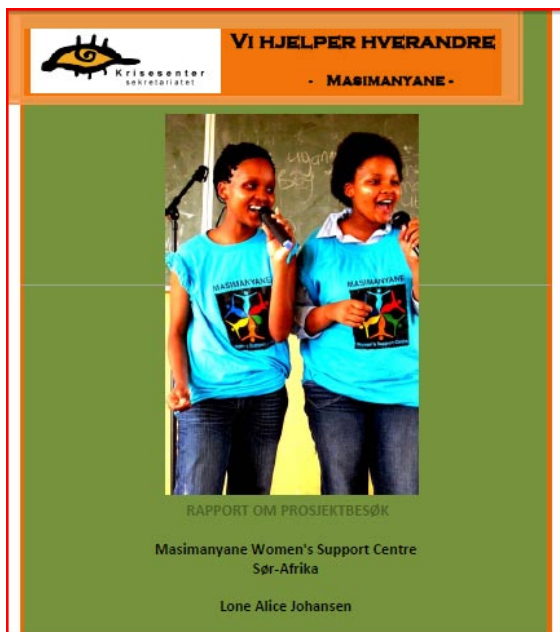
Krisesentersekretariatet har i løpet av året oppdatert hjemmesiden med informasjon om bistand, rettigheter, interne og eksterne rapporter og utredninger om menneskehandel.

Statistikken de siste 12 månedene viser at 20 871 besøkende har vært innom 179 820 sider på nettstedet. Vi finner også i statistikken at det er flere besøkende fra andre land verden over på hjemmesiden.

Rapporter

Krisesentersekretariatet, i samarbeid med FOKUS, gjennomførte et prosjektbesøk hos Masimanyane Women's Support Centre i Sør Afrika. I den forbindelse ble det utarbeidet en rapport om organisasjonens arbeid og utfordringer. Masimanyane og Krisesentersekretariatet har samarbeidet siden 1998.

Masimanyane Women's Support Centre spiller en sentral rolle, både lokalt, nasjonalt og internasjonalt, i kjønnsbasert vold og HIV/Aids sektorer. Sammen med andre organisasjoner som arbeider på disse feltene, har Masimanyane reist vold mot kvinner som en nasjonal prioritet gjennom sitt daglige arbeid, samt ulike kampanjer og programmer. Masimanyane Women's Support Centre ble etablert i 1995 av nåværende daglig leder Dr Lesley Ann Foster.

Opprinnelige har Masimanyane støttet svarte kvinner og jenter fra marginaliserte samfunn. Sentralt i dette arbeidet var tanken at kvinner fra marginaliserte samfunn selv kan trenes opp til å gi støtte til voldsutsatte. Masimanyane Women Support Centre jobber med et mangfold av aktiviteter. Hovedmålet for organisasjonen er å forbedre voldsutsatte jenter og kvinners livskvalitet. Dette skjer

gjennom støtte og rådgivning, utadrettet informasjon, skolering, forskning og lobbyvirksomhet. De ønsker samtidig å skape en økt bevissthet, samt være pådrivere for å få til tiltak og juridiske rettigheter for de utsatte.

Rapporten kan leses her:

<http://www.krisesenter.com/internasjonalt/pdf/ExperiencingSouthAfrica.pdf>

Politisk arbeid

Krisesenterbevegelsens felleskap er forankret i den ideologiske plattformen fra 1982. Den helhetlige tilnærmingen – å gjøre menns vold mot kvinner til en egen tematikk, har gitt stor fordel for pådriverarbeidet. Den gir oss mulighet til å være tydelig i budskapet og vi gjør samstemte utspill for hele landet.

Selv om vi gjennom de siste 30 årene har fått mer kunnskap, tiltak og juridiske rettigheter som skal beskytte og bistå overgrepsofsatte, har vi fortsatt store utfordringer. Krisesentrene blir derfor viktige premissleverandører for de politiske utfordringer vi fortsatt står over for. Krisesentersekretariatets oppgaver blir dermed å utarbeide strategier og metoder for hvordan vi skal sette disse utfordringene på den politiske dagsorden.

Parallelt skal vi støtte krisesentrenes arbeid, og påse at de får gode arbeidsforhold for å kunne ivareta primæroppgaven, å gi overgrepsofsatte kvinner og deres barn bistand og trygge oppholdssteder.

Gjennom rapporter, utredninger, pressemeldinger, høringer, media, kampanjer, avisartikler og møter med politikere på Stortinget og ansvarlige departementer har hovedfokuset vært:

- Styrke likestillingsarbeidet på alle arenaer
- Koordineringen av arbeidet mot menns vold mot kvinner og barn må flyttes til Barne- og likestillingsdepartementet
- Forskning på vold og arbeidsliv
- Likelønnsproblematikken
- Krav om bergning av de samfunnsøkonomiske kostnadene av menns vold mot kvinner og barn
- Utredninger om omfang av overgrep
- Fjern kontaktstøtten
- Helserettigheter for overgrepsutsatte
- Tiltak for voldsutsatte kvinner i fengsel
- Finansieringen av krisesentrene fra 2011
- At krisesentrene består som atskilte kjønnete tiltak
- Kvinner som kommer til landet gjennom familieetablering - endringen av 3 års regelen, og fjerning av gebyret for å søke opphold
- Kvinner på flukts rettigheter
- Sakkyndiges rolle i barnefordelingssaker der det er påstander om vold må styrkes
- Barns beskyttelse mot en voldelig far
- Permanent drift av ROSA
- Videreføring av midler for å bistå kvinner ut av prostitusjon
- Helsetiltak til kvinner utsatt for menneskehandel
- Iverksette forebyggende tiltak og kampanjer i skolen
- Krisesentertilbud til voldsutsatte med rus/ psykiatriproblemer
- Offentlige midler til drift av Krisesentersekretariatet

Resultater

I en årsmelding er det på sin plass å synliggjøre at kampen for å styrke kompetanse, tiltak, juridiske rettigheter og arbeidet for likestilling og kvinners menneskerettigheter gir resultater. Mye av dette arbeidet er blitt støttet av, eller har skjedd i nært samarbeid med organisasjoner som Sekretariatet har nettverk med.

- Midler til tiltak for å få kvinner ut av prostitusjonen
- Rettighetene for å få opphold for kvinner utsatt for menneskehandel er styrket
- Informasjonsprosjektet er videreført
- ROSA skal videreføres
- Tiltak for voldsutsatte kvinner i fengsel
- Gebyret for kvinner som søker opphold etter mishandlingsloven er fjernet
- De samfunnsøkonomiske kostnadene av menns vold mot kvinner skal utredes
- Det ble bevilget 15 millioner i et engangstilskudd til drift av krisesentrene i 2011
- Det er bevilget midler til forskning på vold og arbeid

Medlemssentre

Sekretariatet har brukt medlemssentrene på ulike måter gjennom året. En viktig strategi er å innhente informasjon og utarbeide rapporter som kan belyse ulike problemstillinger eller utfordringer. Dette har blant annet vært viktig for å holde seg oppdatert på hva som rører seg på sentrene, hvilke problemstillinger som er aktuelle og hvordan sentrene og Sekretariatet i samarbeid kan belyse de ulike sakene.

Flere medlemssentre har tatt kontakt med daglig leder for å få støtte i spesielle saker, eller uttale seg i lokalpressen.

Krisesentersekretariatets daglige leder og informasjonsansvarlig har vært invitert til å holde innlegg på flere av medlemssentrenes seminarer og samlinger.

Krisesentersekretariatet har deltatt på tre regionskonferanser, der det er blitt informert om både Sekretariatets arbeid, og utfordringene vi står overfor i forbindelse med implementeringen av krisesenterloven.

Konferanser, seminarer og undervisning

Krisesentersekretariatet har i løpet av året holdt 38 innlegg og workshops basert på krisesentrenes kunnskap og erfaringer, både på et lokalt, nasjonalt, nordisk og internasjonalt nivå. På disse konferansene har hovedfokuset variert ut fra hva arrangøren har satt opp på programmet. Nasjonalt har temaet i all hovedsak vært om krisesentrenes utfordringer i forbindelse med den nye krisesenterloven.

Krisesentersekretariatet er også fast innleder for studenter ved Politihøgskolen i Oslo, ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo. I tillegg har vi forelest ved Høgskolen i Harstad, RVTS Øst krisesenterutdanning og ved Veitvet ungdomsskole i Oslo.

Kvinner på tvers, som ble startet i 1994, er først og fremst en ide, en måte å jobbe på. Ideen om at samarbeid mellom fagforeninger, klubber, kvinneorganisasjoner på tvers, utenfor systemet, formelt og uformelt, er nødvendig for å slå gjennom med kvinners interesser - i smått og stort.

Under årets Kvinner på tvers var Krisesentersekretariatet medarrangør. Konferansen ble arrangert 25. og 26. november, og tema for konferansen var:
Arbeid, lønn og makt:
"Fra «oss» og «dem» til kvinner på tvers"

Lørdag, etter konferansen ble det gjennomført en aksjon mot at kvinner med minoritetsbakgrunn, som gifter seg med norske menn, må være gift i tre år for å få selvstendig opphold. Tove Smaadahl holdt appell, og konferansedeltakerne delte ut løpesedler. Kravet var oppheving av treårsregelen!

Internasjonalt har både Krisesenterloven og krisesentrenes arbeid stått sentralt. I tillegg er voldsutsatte kvinner med minoritetsbakgrunn og ofre for menneskehandel vært et svært aktuelt tema. Norge har på mange områder kommet lagt i forhold til lovverk, beskyttelse og støtte til de utsatte.

I forbindelse med innføringen av krisesenterloven vedtok BLD vedtatt å gjennomføre 10 regionssamlinger i samarbeid med Fylkesmannen i de ulike regionene. Konferansene ble gjennomført høsten og vinteren 2009/10. Fokus på konferansene er "Om lov om kommunale krisesentertilbud – hva innebærer loven for kommunene?"

Krisesenterorganisasjonene var invitert til å holde innlegg om omfang og konsekvenser av vold i nære relasjoner.

Samarbeid og nettverk

En viktig målsetting for Sekretariatet er nettverk og samarbeid med andre organisasjoner både nasjonalt og internasjonalt. Andre organisasjoner kan bidra med kunnskap som kan styrke vårt arbeid om problematikken menns vold mot kvinner. Samtidig er det en styrke at flere organisasjoner står sammen og samarbeider i prinsippaker som omhandler seksualisert vold mot kvinner. Samarbeidet skjer gjennom prosjekter, utredninger og kampanjer. Årsmeldingen

beskriver i ulike kapitler hva samarbeidet har bestått i, samt tema.

- Juridisk Rådgivning til Kvinner (JURK)
- Kvinner på tvers konferansen
- Kvinnefronten
- FOKUS
- De nordiske krisesentrene
- Nettverk mot prostitusjon og handel med kvinner
- The Body Shop
- Tone Lise Design A/S
- LO
- Kompetansesenter for legevaktmedisin i Bergen
- REFORM
- LDO

Boks 5: Organisasjoner og nettverk Krisesentersekretariatet har samarbeidet med i 2010.

Likestillings- og diskrimineringsombudets brukerutvalg

Daglig leder Tove Smaadahl ble invitert til å sitte i Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) sitt brukerutvalg den i perioden 2009 til 2010.

Brukerutvalget skal være et tverrfaglig utvalg for samarbeid og erfaringsutveksling med interesse- grupper og frivillige organisasjoner. I tillegg skal utvalget kunne bidra med innspill til ombudets pådriverarbeid.

Formålet med utvalget er å styrke ombudets kunnskap om aktuelle problemstillinger og tendenser. Utvalget skal ha en nyttefunksjon for Likestillings- og diskrimineringsombudet, LDO, som gjennom representantene skal kunne innhente faglige synspunkter og erfaringer. Brukerutvalget består av ressurspersoner med kompetanse innen følgende diskrimineringsgrunnlag: kjønn,

etnisitet, funksjonshemming, arbeidslivsproblematikk, seksuell orientering, religion, nasjonale minoriteter og alder.

På brukerutvalgsmøtene har daglig leder informert om utfordringene vi står overfor for å forebygge menns vold mot kvinner, situasjonen for voldsutsatte kvinner med minoritetsbakgrunn og informasjonsprosjektene som har vært gjennomført for å styrke informasjonen om muligheter og rettigheter til overgrepssatte. Med bakgrunn i at det er ansatt ny leder av LDO, har første møte i utvalget i februar 2010 fokus på vold i nære relasjoner, krisesenterloven og utfordringene vi står overfor i henhold til at krisesentrene nå er lovpålagt og et kommunalt ansvar.

Referansegrupper

Krisesentersekretariatet deltar hvert år i referansegrupper til ulike forskninger og utredninger. I tillegg til møter skal man lese gjennom rapportene for å komme med kommentarer og eventuelle innspill. Dette krever mye av de ansattes tid og ressurser, men er et viktig arbeid med bakgrunn i den erfaringsbaserte kunnskapen krisesentrene besitter. Under viser årsmeldingen hvilke rapporter vi har deltatt i referansegrupper til:

Krisesenterstatistikk

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (BUFDIR) inngikk i 2008 avtale med ny leverandør, Sentio Research AS, av krisesenterstatistikk for 2008 – 2010.

En tidligere arbeidsgruppe, som består av rep fra BUFDIR, NKVTS, Norsk Krisesenterforbund og Krisesentersekretariatet har i møte diskutert utfordringer og endringer i statistikkskjemaet. Skjemaene blir nå ført elektronisk. Det ble arrangert et møte før statistikken for 2009 ble offentliggjort. Krisesentersekretariatet kom med flere forslag til forbedring av rapporten, som ble tatt til etterretning.

Arbeid og vold

Kjersti Alsaker ved Institutt for samfunnsmedisinske fag ved universitetet i Bergen fikk i 2008 midler til å gjennomføre et forskningsprosjekt der målet er få større forståelse av og kunnskap om hvordan det å oppleve fysisk/psykisk vold fra partner, kan virke inn på forhold på jobb.

Kjersti Alsaker

I forbindelse med prosjektet er det opprettet en referansegruppe som består av representanter fra LO, forskere fra universitetet i Bergen og Krisesentersekretariatet. Forskningsprosjektet skal gå over tre år, og prosjektet ble i 2010 ytterligere styrket med midler fra JD. Det har i løpet av året vært to møter i referansegruppa

”Et hjem for oss – et hjem for deg...” Endring i brukersammensetningen på krisesentrene

På oppdrag fra Barne- og likestillingsdepartementet fikk NKVTS i oppdrag å se på årsaken til endringene av brukergruppen og hvilke konsekvenser endringene bør få for krisesentrenes drift og for hjelpeapparatet for øvrig.

Rapporten viser at i 2007 utgjorde krisesenterbeboere med minoritetsbakgrunn 7,0 promille av innvandrerbefolkningen (kvinner) i Norge, mens beboere med norsk opprinnelse utgjorde 0,7 promille av den etnisk norske kvinnebefolkningen. I forhold til kvinnebefolkningen var dermed representasjonen av kvinner med minoritetsbakgrunn blant krisesenterbeboerne 10 ganger så høy som for kvinner med norsk opprinnelse. En av tre

beboere med minoritetsbakgrunn var utsatt for vold av norske menn.

Økningen og overrepresentasjonen av kvinner med minoritetsbakgrunn på krisesentrene ser ut til å ha sammenheng med at disse kvinnene i mindre grad enn etnisk norske har egne inntekter, og at flere er uten støtte i eget nettverk når de vil ut av voldsforhold. I tillegg kan belastninger knyttet til flukt og tilpasning i et nytt samfunn fungere utløsende eller forsterkende på voldsutsatthet.

Rapporten viser at svært få brukere synes å være klar over at sentrene har et samtaletilbud som kan benyttes av kvinner som ikke bor på sentrene.

Utredningen viser også at det finnes en del myter og holdninger om krisesentrene. Etter møtet med krisesenteret fikk kvinnene et annet, mer nyansert og mer positivt syn på tilbudet. 40 av 41 informanter ville anbefale tilbudet til andre i samme situasjon.

Utfordringer:

- Styrke samtaletilbudet
- Fortsatt lavterskeltilbud
- Økt kulturforståelse
- Opplæring av tolkereglene og bruk av tolk
- Økt innsats for å få beboere ut av sentrene og inn i egen bolig
- Intensivering, og nyansering av informasjonsarbeidet
- Forbedring av sentrenes arbeidsmiljø gjennom HMS og kompetanseutvikling
- Satsing på økt kompetanse i hjelpeapparatet

Pågående arbeid

Krisesentersekretariatet er med og skriver skyggerapport til FNs kvinnekonvensjon

FOKUS (Forum for Kvinner og Utvikling) har tatt på seg rollen med å koordinere arbeidet med å lage en skyggerapport.

Krisesentersekretariatet ble i den forbindelse valgt ut til å sitte i en arbeidsgruppe som har ansvaret for å ferdigstille den endelige rapporten i løpet av 2011.

BLD har utlyst midler på 200 000 kr. for at det sivile samfunn kan lage en skyggerapport i forbindelse med at Norges 8. rapport til CEDAW (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women).

Deltagelse i utarbeidelsen av skyggerapporten er en mulighet til å påvirke likestillings og diskrimineringspolitikk på bred basis. Uten bred og selvstendig organisasjonsdeltakelse blir CEDAW- rapportene fort 'bukken som passer havresekken'. Det er nødvendig at det sivile samfunn kommer med sine innspill for å gi et mer utfyllende syn enn myndighetene, og å sette lys på det som det sivile samfunn syntes er viktig å fremheve.

Organisasjonene som sitter i arbeidsgruppa er:

- ♀ Amnesty
- ♀ KIM
- ♀ MiRA Senteret
- ♀ Krisesentersekretariatet
- ♀ JURK
- ♀ KUN
- ♀ Kvinnefronten
- ♀ LLH
- ♀ MiA

Samarbeid med forskere og studenter

I 2010 har 33 forskere og studenter henvendt seg til Krisesentersekretariatet per telefon for å få informasjon, kunnskap og statistikker. I tillegg kommer all henvendelse per mail og studenter/forskere som kommer for å foreta intervjuer om ulike temaer.

Sekretariatet har vært invitert til å delta i drøftinger rundt planlagte prosjekter og hovedfagsoppgaver. Sekretariatet viderefremidler kontakt mellom studenter/forskere og informanter på krisesentrene eller daglig ledere. Sekretariatet får ofte henvendelser om å komme med kommentarer til rapporter og notater før det publiseres.

Høringer

I forbindelse med Våpenlovutvalgets arbeid ble Krisesentersekretariatet invitert til et høringsmøte.

Regjeringen opprettet den 18. juni 2010 Våpenlovutvalget som skal gjennomgå gjeldende våpenlovgivning og fremme forslag til ny våpenlov eller foreta nødvendig endringer i eksisterende våpenlovgivning.

Ut fra utvalgets mandat skal det foreligge en utredning av betydningen av vold i nære relasjoner (familievold) ved erverv og tilbakekall av skytevåpen, herunder om samlivspartner bør kontaktes.

Under møtet ble det drøftet i hvilke situasjoner (voldsalarm, besøk- og kontaktforbud, anmeldelse, kontakt med krisesenter, kontakt med andre deler av hjelpe- og behandlingsapparatet for voldsproblematikk) skal og/eller bør vold i nære relasjoner koples mot tillatelse til å erverve våpen og tilbakekall av våpen.

Krisesentersekretariatet la fram i sitt innlegg viktigheten av tilbakekalling av våpen ved utstedt besøksforbud og ved anmeldelse. Dette ut fra statistikk fra 2002 som viser at 35 % av kvinnene som kom til krisesenteret var drapstruet. Målet må være å forebygge drap

på kvinner og barn i forbindelse med vold og overgrep.

Media

Krisesentersekretariatets arbeid får fortsatt stor oppmerksomhet i media. Både i nasjonale og lokale aviser, radio og TV. I tillegg har vårt arbeid vært omtalt i flere fagtidsskrifter.

Menns vold mot kvinner og barn har de siste årene i større grad satt på den politiske dagsorden, da særlig gjennom nasjonale handlingsplaner. Den nye krisesenterloven, og de utfordringene kommunene står overfor i forbindelse med finansieringen fra 2011 har også skapt en del debatt.

Som lobbyorganisasjon er media en viktig arena for Krisesentersekretariatet. Media sprer holdninger, sementer holdninger og bidrar til at holdninger endres. I disse grenseflatene jobber Krisesentersekretariatet for å synliggjøre menns vold mot kvinner og deres barn, jobbe ideologisk for å vise fortsatt manglende likestilling og motarbeide skam og tabu knyttet til menns vold mot kvinner.

Krisesentersekretariatet er også en vaktbikkje i forhold til politiske myndigheter, både som overvåker og pådriver for bedre vilkår for voldsutsatte kvinner og deres barn.

Medieinteressen går to veier. Gjennom mange års arbeid har daglig leder Tove Samaadahl opparbeidet betydelig tillit blant norske journalister. Nyhetsovervåkeren *retriever.no* viser et treff på 1073 artikler, både i papirutgaver og på web, der ordet "Krisesentersekretariatet" blir brukt i 2010.

Krisesentersekretariatet er den organisasjonen journalister ofte henvender seg til om tematikken menns vold mot kvinner, statistikker eller for å få bakgrunnsstoff for egne artikler. 231 journalister kontaktet Krisesentersekretariatet dette året.

I løpet av året har Sekretariatet også publisert utallige pressemeldinger.

Internasjonalt arbeid

Krisesentersekretariatet ser solidaritetsarbeid som viktig for at en global kvinnebevegelse kan dra nytte av hverandre i kampen mot menns vold mot kvinner. Gjennom deltagelse i prosjekter og konferanser ser vi viktigheten av å ha en arena der kvinneorganisasjoner deler erfaring og kompetanse som hvert enkelt land har opparbeidet seg. Samtidig har vi erfart at det utvikles gode nettverk mellom kvinneorganisasjonene som ofte fortsetter i et videre samarbeid.

Krisesentersekretariatets mål i det internasjonale samarbeidet er å styrke kvinners organisering og deltagelse, og at dette skal føre til at det blir mer kunnskap, formalisering, respekt og virkeliggjøring av kvinners menneskerettigheter. Gjennom å støtte kvinneorganisasjoner slik at de kan øke sin innvirkning på holdninger, atferd, juridiske rammeverk og hjelpetiltak som har som formål å stoppe menns vold mot kvinner. Dette kan bare skje gjennom kvinners organisering og deltagelse som igjen skal styrke kvinners kontroll over økonomiske ressurser og økt innflytelse i politiske strukturer på ulike nivåer.

Besøk fra andre land

Sekretariatet har også dette året hatt mye besøk av kvinneorganisasjoner, personer som jobber innen forvaltningen og politikere fra andre land. Målet er å se hvordan vi driver krisesentrene, og organisasjonens arbeid for å bekjempe alle former for vold mot kvinner. I de fleste tilfellene ønsker de også innsikt i organiseringen av bistand og trygge oppholdssteder til ofre for menneskehandel.

Under disse besøkene tar en av de ansatte ved Sekretariatet ofte med seg gjestene, slik at de kan besøke et krisesenter.

Besøk på Sekretariatet tar forholdsvis mye tid, spesielt der vi blir bedt om å utarbeide program for grupper som ønsker å besøke flere organisasjoner, samt få informasjon om hva Norge gjør både på et nasjonalt og lokalt nivå i arbeidet mot menns vold mot kvinner, samt bistand og beskyttelse. På tross av tidsbruken, anser vi det som både nyttig og viktig å utveksle erfaringer på feltet.

Vi har blant annet hatt besøk fra, India, Japan, USA, Sverige, Nicaragua og Sør Afrika, Vietnam og Estland.

Delegasjon fra Vietnam

Deltagelse på konferanser

I løpet av året har vi deltatt på flere internasjonale seminarer og konferanser med innlegg og workshops.

WAVE konferansen 14. til 16. oktober i Warszawa i Polen

300 deltagere fra 24 land deltok på den 12 Wave –konferansen.

Den første dagen av konferansen var en åpen dag for både politikere og profesjoner.

Konferansen hadde hovedfokus på rettigheter til voldsutsatte asylsøkende kvinner og innvandrerkvinner i Europa i et menneskerettighetsperspektiv.

Siste dagen på konferansen var en lukket konferanse hvor medlemmene av WAVE holdt ulike innlegg og workshops.

Hovedfokuset var erfaringer fra ulike land om politikk, juridiske rettigheter og lover som gir rettigheter til voldsutsatte kvinner og deres barn. Et viktig tema var den økonomiske krisen i Europa som har medført at flere krisesentre er stengt og mange har fått store nedskjæringer i sine budsjetter

Unde temaet barn, var delt omsorg ved skilsmisse et stort tema. Tove Smaadahl informerte om at Høyesterett i Norge nylig hadde dømt en stefar til å betale et barn som hadde vært vitne til vold mot mor, kr. 90 000 i erstatning. I mange av de europeiske landene er det nå innført lover for delt omsorg, og de fleste erfarte at voldelige fedre fikk omsorg for sine barn i de fleste rettsaker om barnefordeling.

Konferansen oppfordret derfor alle til å be sine respektive regjeringer om å sette barns rettigheter over voldelige fedres rettigheter.

Daglig leder Tove Smaadahl, var invitert til å holdt innlegg om den nye krisesenterloven i Norge under temaet "Hvordan sikrte drift av krisesentrene i Europa".

Nettverksmøte om Nordiske Kvinner mot Vold 2010.

I forkant av Nordiske Kvinner mot Vold møtes representanter fra hvert av deltagerlandene for å diskutere temaet for årets konferanse. I desember 2009 ble det gjennomført et nettverksmøte i Sverige. Norge skulle arrangere konferansen i 2010, men på møtet ble det besluttet å flytte konferansen til Island 22. til 25. oktober.

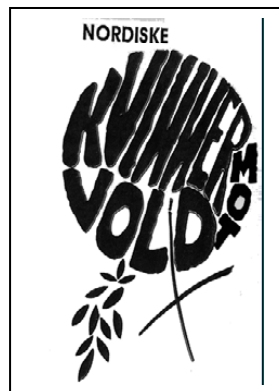
Kvinnebevegelsen på Island ønsker å feire 35 års jubileum for kvinnefridagen ved å

invitere nordiske og internasjonale nettverk.

Konferansen blir derfor en blandning av tradisjonell nordisk konferanse, en internasjonal konferanse og en demonstrasjon med deltakelse av hele kvinnebevegelsen i sentrum av Reykjavik.

Nordiske kvinner mot vold 2010 på Island

300 nordiske kvinner var samlet til konferansen "Nordiske Kvinner Mot Vold" i Reykjavik 22. – 23. oktober hvor temaet voldtekt var satt på dagsorden.

På konferansen ble det lagt frem dokumentasjonen på at få kvinner tør, vil eller kan anmelde voldtekt. Alt for mange voldtekter eller voldtektsforsøk blir derfor aldri kjent for politiet. Av de som anmelder, opplever mange at saken henlegges alt for tidlig på grunn av dårlig etterforskning, og dermed er det kun et fåtall voldtektssaker kommer opp for retten.

Felles for nesten alle voldtatte kvinner er opplevelsen av skyld og skam, og de fleste overgrep begås av menn som har en relasjon til ofret. Dette gjør ikke anmeldelse eller etterforskning enklere. Tvert imot.

En svensk studie (Övergrep mot kvinner og barn, Diesen & Diesen 2009) som gransket 10 000 politiutredninger viser at for å få en voldtekt opp for retten beror dette på egenskaper hos overgriper og offer, særlig der det ikke finnes vitner eller synlige skader. Egenskapene som betegner et "verdige offer" er høy sosial status, edru under overgrepet, ikke alt for ung, ingen relasjon til overgriper, samt få tidligere seksualpartnere.

Kvinner som er utfordrende kledd, beruset og har hatt mange sexpartnere har svært liten mulighet for å få rettsapparatets støtte. Er kvinnen prostituert, hjemløs, narkoman eller psykisk syk vil hun i prinsippet være rettsløs, selv om hun har fått kraftige skader av overgrepet anses hun ikke å være troverdig, viser utredningen.

Bevisbyrden i voldtektssaker er alt for høy sammenlignet med andre saker som fremmes i rettsapparatet. Konsekvensen er derfor manglende domfellelser. Dette handler om prioriteringer og holdninger i samfunnet, som ikke er verdig det likestilte Norden. Det er på høy tid at kvinner blir tatt på alvor når de tør å anmelde en voldtekt!

Det er derfor et samstemmig krav fra "Nordiske Kvinner Mot Vold" at overgrepsutsatte kvinner og barn øyeblikkelig blir prioritert og tatt på alvor på lik linje med andre kriminalitetsofre. Det må starte med å endre holdningene, samtidig må kompetansen når det gjelder voldtektssaker i rettsapparatet og samfunnet generelt økes.

Kvinnefridagen: 50 tusen demonstrerte i Reykjavik

25. oktober er kvinnefridagen på Island. Klokken 14.25 stoppet kvinnene å jobbe for å feire dagen. Dette er fjerde gang at kvinner på Island demonstrerer denne dagen. Første gang kvinner arrangerte en generalkvinnestreik var i 1975.

Streiketemaet var lønnsforskjell mellom menn og kvinner og seksuell misbruk.

Over hele Island la kvinner ned arbeid for å demonstrere, og alle deltagerne fra den nordiske konferansen deltok.

Været var isende og det blåste storm i Reykjavík. Det hindret ikke 50 tusen å demonstrere – mest kvinner. Dr. Guðrún Jónsdóttir, tidligere leder for krisesenteret Stigamot, spurte om det var greit at kvinner jobbet gratis i 2 timer og 35 minutter. Responsen var et rungende og klart NEI!

Internasjonale prosjekter

Masimanyane Women Support Centre

Krisesentersekretariatet kan etter prosjektbesøk se at utfordringene har økt for Masimanyane med tanke på dagens politiske dispensasjon, og med den globale økonomiske krisen, så vel som et sannsynlig politisk tilbakeslag for å fremme kvinners rettigheter globalt.

Det er vanskelig å kartlegge om vold mot kvinner har økt i det sørafrikanske samfunnet. Mørketallene er store. Skolesystemet eller primærhelsetjeneste, instanser som kunne ha fanget opp mange av de voldsutsatte, fungerer ikke. Det er dagligdags å lese at en ung svart jente har blitt voldtatt av en gjeng på vei hjem fra skolen, eller om seksuelt misbruk av jenter i familiene. Politiets manglende tillit og autoritet i befolkningen gjør at det også er grunn til å tro at det er svært mange voldtekter og overgrep mot jenter og kvinner, spesielt i den svarte delen av befolkningen, som aldri blir meldt fra om. Mange ser også på vold mot kvinner som en privatsak. Undersøkelser viser at i mange tilfeller har vold mot kvinner blitt så vanlig at kvinnene selv har sluttet å betrakte det som overgrep. I denne sammenhengen er det viktig å understreke at dette ikke er spesielt for Sør-Afrika. Svarte kvinner lever i frykt både i sine egne hjem og ute i samfunnet. Redselen

preger alt de gjør og påvirker måten de oppdrar sine barn på.

Prostitusjon og handel med kvinner og barn er også et økende problem. Med bakgrunn i de store utfordringene kvinneorganisasjonene har i sitt lokalmiljø i forhold til vold og overgrep, er dette en problematikk som svært få av deltagerne har satt på dagsorden. Marginalisering og få økonomiske ressurser gjør fattige kvinner og barn til en hovedmålgruppe for rekruttering. Det kan dreie seg om fattige kvinner fra landsbygda som har flyttet til byen for å søke jobb, kvinner fra etniske minoritetsgrupper eller fremmedarbeidere uten gyldige papirer. Det finnes tusenvis av skrekkehistorier på hvordan kvinner lures inn i prostitusjon.

Fra høyre: Lone Alice Johansen fra KSS, Albertina Sam fra Masimanyane og psykolog ved Haven HIV/Aids hospits.

Besøket til Masimanyane har gitt oss en innsikt i organisasjonens arbeid. Det er med stor beundring og respekt vi ser at Masimanyane, bare etter noen få års arbeid, har vært viktig for hver enkelt voldsutsatt kvinne og for det sivile samfunnet.

Kvinneorganisasjoner i området er i sterk fremvekst, og det er viktig at vi støtter de med økonomiske midler. Utrolig mange sterke, beviste kvinner jobber iherdig i solidaritet med sine medsøstre for å nå målet om et samfunn

uten vold, rasisme og undertrykking av kvinner.

Vi har vært vitne til å se kvinner som kjemper lokalt, nasjonalt og internasjonalt i tråd med betydningen av navnet **MASIMANYANE**, som betyr "vi hjelper hverandre".

Sammendrag

Denne årsmeldingen bekrefter viktigheten av å ha en synlig og aktiv paraplyorganisasjon. Kriesentersekretariatet er en organisasjon mange både har kjennskap til og kunnskap om.

Da Kriesentersekretariatet ble opprettet i 1994, var målet å styrke kriesesentres utadrettede arbeid, satse mer på det politiske pådriverarbeidet og synliggjøring, informasjonstiltak, samt arbeide aktivt for fagutvikling ved sentrene. Det som er viktig er å ha de voldsutsatte i fokus, da de skal danne premissene for innhold og tiltak på kriesesentrene.

Fra 1. januar i år følger det av lov om kommunale kriesesentertilbud at kommunene har ansvar for å sikre kvinner, menn og barn et godt og helhetlig kriesesentertilbud. Finansieringen av kriesesentrene blir et kommunalt ansvar i 2011, da finansieringen av sentrene inngår i rammeoverføringene fra staten til kommunene.

For mange av medlemmene har både organiseringen og finansieringen av driften gitt seg utslag i store endringer. I Østfold fylke vil kommunene få kr. 10,7 millioner mindre i statlige overføringer enn året før. Konsekvensene er at noen kriesentre har sagt opp god medarbeidere, og det er iverksatt en arbeidsgruppe som skal utrede behov et for antall kriesentre i fylket. Vi regner med at innen 2012 vil noen av de 5 kriesentrene bli

borte. De minste sentrene, som Sauda, Tynset og Ytre Helgeland er allerede nedlagt i løpet av året.

Det vi finner merkelig er at det var Kriesentersekretariatet, som gjennom møter med stortingspolitikere, som klarte å få Finanskomiteen til å bevilge kr. 15 millioner i et ekstra tilskudd for 2011 til kriesesenterdrift. Kommunene og Kommunenes Sentralforbund (KS) var i all hovedsak fraværende med å komme med krav før statsbudsjettet skulle vedtas for 2011. Dette til tross for at kriesesentertilbudet, samt finansieringen av dette nå er en kommunal oppgave.

KS har i mange år hatt fire faste politiske møter med regjeringen i året. Møtene ledes av kommunal- og regionalministeren. Tema for møtene er kommuneøkonomi, kommunale tjenester og rammebetingelser for sektoren.

Hvor var KS da kommunene trengte de som mest?

Å forebygge menns vold mot kvinner og barn har i alle år vært et viktig arbeid for Kriesentersekretariatet. Den sjenerøse støtten vi fikk av GjensidigeStiftelsen har bidratt til at Tonna Brix sin skolekampanje "Vendepunkt", har fjernet tabuer og bevisstgjort over 7000 ungdommer om vold i hjemmet. Tonna Brix har informert, brutt ned tabuer, bygget opp håp og bidratt til åpenhet rundt voldsproblematikken. Kampanjen har vært forebyggende, utviklende og ikke minst samfunnsbyggende.

Utfordringen i 2011 er om Kriesentersekretariatet vil bestå som en viktig paraplyorganisasjon? Vi vet at svært mange kommuner opplever en svært vanskelig økonomisk situasjon. Aktiviteten i kommunesektoren har økt kraftig og utfordringene forsterkes av økende

forventninger, etterspørsel og kvalitetskrav til de kommunale tjenestene fra innbyggerne.

Med bakgrunn i nedskjæringene i krisenterbudsjettene, er det nå flere som melder seg ut. Krisesentertilbudet er nå en kommunal oppgave. Vi må kanskje stille spørsmålet "Vil Krisesentersekretariatet ha samme viktige funksjon i framtiden? Hvem skal være de voldsutsattes talerør?"

Utfordringene er mange i den nye organiseringen av krisesentrene.

Oslo, 9. februar 2011

Tove Smaadahl

Tove Smaadahl
Daglig leder

Anne Lise Yggeseth (sign.)
Styre rep. region sør/øst

Kari Mette Fjell (sign.)
Styreleder, rep. region sør/øst

Gunn Andersen (sign.)
Styre rep. region nord

Ragnhild Forså (sign.)
Styre rep. region nord

Audhild Øyaas (sign.)
Styre rep. region vest

